

INOVACIJE U NASTAVI SOLFEDA KAO PODSTREK RAZVOJU INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI

Rezime: Solfedo kao muzičko pedagoška disciplina izučava se na svim nivoima muzičkog obrazovanja, od osnovne škole do fakulteta muzičke umetnosti. Osnovni zadatak solfedo je sticanje muzičke pismenosti. Uz muzičko opismenjavanje, nastava solfedo ima cilj da razvija muzičke sposobnosti. Nastava solfedo se odvija kroz tri oblasti: teoriju muzike, melodiku i ritam. U ove oblasti je involvirano niz nastavnih elemenata koji su u funkciji razvoja muzičkih sposobnosti. Muzičke sposobnosti se razvijaju kroz vežbe lestvica, postupke za obradu ritma, usavršavanje notnog teksta (parlato) i intoniranje, koje predstavlja rad na poznavanju intervala i akorda, zapisivanje fragmenata iz literature i pevanje višeglasja. Sve ove aktivnosti su usmerene ka realizaciji složenog zadatka koji se odnosi na razumevanje muzičkog sadržaja. Da bi se postigao ovaj krucijalni zadatak u nastavi solfedo, nastavnici sprovode niz sistematizovanih postupaka uobličenih u metode. Sistematizovana primena metoda vodi ka realizovanju izvođenja, opažanju i razvijanju sposobnosti prepoznavanja visine tona. U praktičnom radu na časovima solfedo u Osnovnoj muzičkoj školi „Josif Marinković” iz Vršca, uočeno je da učenici lakše intoniraju melodijske primere iz njima poznatih melodija nego primere iz oficijelnih udžbenika solfedo. Želeli smo da ove uočene razlike podrobnije ispitamo. Pošli smo od pretpostavke da učenici bolje razumeju i bolje intoniraju poznate melodijske primere od primera koji su prvi put čuli. Preko poznatih melodijskih primera lakše realizuju postupke za obradu ritma, parlato i intoniranje, nego iz melodijskih primera iz udžbenika. Istraživački postupak smo sproveli prateći postignuća u nastavi solfedo učenika trećeg razreda niže muzičke škole, tokom školske 2013/14. godine. Pomenute školske godine obrada ritma, parlato i intoniranje realizovano je muzičkim primerima iz udžbenika za solfedo. Kod iste grupe učenika (20 učenika) tokom školske 2014/15, kada su pohađali četvrti razred niže muzičke škole, obrada ritma, parlato i intoniranje su vežbani na osnovu muzičkih primera koje su birali sami učenici uz pomoć nastavnika. Na kraju školske godine sumirani su rezultati koje su učenici pokazali i upoređeni sa rezultatima koje su postigli na kraju trećeg razreda niže muzičke škole. U ovom radu biće predstavljeni rezultati dobijeni upoređivanjem dve metode u izvođenju nastave solfedo. Primena nove metode u intoniranju ima cilj da se ostvare bolje interakcije između nastavnika i učenika što bi omogućilo učenicima da lakše razumeju zadatke u okviru nastave solfedo. Kvalitetnije razumevanje programskih zadataka omogućilo bi da učenici sadržajnije opišu sopstveni odnos prema muzici i prepoznaju elementarna spoznajna i emotivna stanja u sopstvenoj ličnosti. Razumevanje i prihvatanje muzičkih primera omogućilo bi razvijanje perceptivnih sposobnosti, koje direktno utiču na razvijanje sposobnosti za aktivno slušanje muzike. Aktivno slušanje muzike ima cilj da kod učenika razvija emotivnu i kognitivnu procenu sopstvenog odnosa prema određenom muzičkom primeru. Razvojem sposobnosti samoprocene razvijaju se samorefleksivni kapaciteti ličnosti, značajni za razvoj intrapersonalne darovitosti, koja udružena sa muzičkom, omogućava razvoj muzičkih kompetencija.

Ključne reči: intrapersonalna darovitost, kompetencije, muzička darovitost, muzički primeri, solfedo.

¹ anica_arsic@yahoo.com

Uvod

Intrapersonalna darovitost je prethodnih godina postala predmet interesovanja psihologa, sociologa i pedagoga jer je direktno povezana sa samorefleksivnim i introspektivnim potencijalima ličnosti. Stručnjaci iz navedenih oblasti su zaključili da je savremeni koncept obrazovanja usmeren ka razvijanju autonomije ličnosti, divergentnog mišljenja i kreativnih potencijala. Učesnici u savremenom procesu nastave treba da steknu zavidnu sposobnost samoprocene ličnosti. Poznavanje sopstvenih snaga, veština i slabosti podrazumeva da se didaktičke metode koncipiraju tako da podstiču učenike i studente da se u procesu obrazovanja bave procenama sopstvenih reakcija i razumevanjem emocionalnog i sazajnog konteksta koji uslovljava spremnost i sposobnost ličnosti da odgovori zahtevima obrazovnog i radnog sistema. U uslovima visoko kompetitivnog tržišta neophodno je da se razviju obrazovne strategije koje će omogućiti da učesnici u obrazovanju steknu kvalifikacije da se jednostavno prilagođavaju proizvodnim odnosima i tehnološkim inovacijama. Spremnost za promene je visoko vrednovana kategorija, koju psiholozi objašnjavaju specifičnim kognitivnim, konativnim i emotivnim funkcionisanjem (Gojkov, 2016). Ove osobine se posebno apostrofiraju kao karakteristike ličnosti darovitih. Daroviti, svakako, imaju posebnu društvenu ulogu, ali je savremeni koncept organizovanja ljudske zajednice nametnuo svim članovima potrebu da prete i aktivno učestvuju u inovacijama koje se odnose na sve domene funkcionisanja ljudske zajednice. U savremenom društvu intrapersonalna darovitost se smatra značajnom životnom veštinom koju treba razvijati u svim obrazovnim sistemima. Pred svim obrazovnim sistemima postavlja se važan zadatak na koji treba da odgovore, a koji se odnosi na razvijanje didaktičkih modela koji će učesnicima u obrazovanju da omoguće da se adekvatno, stručno i sistematično bave samoprocenom i introspektivnošću. Svi učesnici u obrazovnom sistemu treba da se pripreme za navedene važne zadatke i da u okviru svojih kompetencija razviju modele rada sa učenicima i studentima koji će omogućiti razvoj intrapersonalne darovitosti. U umetničkim školama učenici se obrazuju da prepoznaju i razvijaju svoje talente. Njihovo obrazovanje podrazumeva primenu specifičnih didaktičkih metoda čiji je cilj razvijanje potencijala iz domena određenih umetnosti. Pretpostavlja se da ovi učenici poseduju talenat za bavljenje određenom vrstom umetničkih delatnosti. U njihovom obrazovanju akcenat se stavlja na razvijanje sposobnosti iz posebne umetničke oblasti. Edukatori se bave talentom učenika, uz često zanemarivanje njegovih personalnih potencijala. Planovi i programi su koncipirani tako da se od učenika zahteva da određenim didaktičkim metodama razvijaju samo potencijale koji se odnose na umetničku stranu ličnosti, dok se ostale komponente ličnosti zanemaruju. Ovakav obrazovni koncept se ne bavi intrapersonalnim sposobnostima učenika zbog čega oni mogu da se razvijaju bez dovoljno sagledavanja sopstvenih osobina ličnosti. Njihove kognitivne, konativne i emotivne komponente ličnosti će se razvijati bez usmeravanja i korigovanja nefunkcionalnih crta ličnosti. U muzičkim školama solfedo, kao muzičko pedagoška disciplina se izučava na svim nivoima muzičkog obrazovanja, od osnovne škole do

fakulteta muzičke umetnosti. Nastava se odvija preko tri oblasti: teorije muzike, melodike i ritma. Muzičke sposobnosti se razvijaju kroz vežbe lestvica, postupke za obradu ritma, upoznavanje notnog teksta (parlato) i intoniranje.

U praktičnom radu na časovima solfeđa u Muzičkoj školi „Josif Marinković” iz Vršca, uočeno je da učenici lakše intoniraju melodijske primere iz njima poznatih melodija, nego primere iz oficijelnih udžbenika solfeđa. Ova zapažanja su praćena tokom školske 2013/14. godine, a u narednoj školskoj godini su praćena postignuća učenika istog razreda koji su intonirali melodijske primere iz pesama koje su sami izabrali. Upoređivanjem učeničkih postignuća tokom pomenute dve školske godine utvrđeno je da su rezultati bili bolji kada su učenici intonirali muzičke primere iz njima poznatih melodija.

Mogućnosti razvijanja intrapersonalne inteligencije tokom nastave solfeđa

Osnovni zadatak solfeđa je sticanje muzičke pismenosti čiji je cilj razvijanje muzičkih sposobnosti. Preko intoniranja lestvica, postupaka za obradu ritma i čitanja notnog teksta kod učenika se razvija motivacija da razumeju muzičke sadržaje, da ih prihvate i preko njih razvijaju muzičke sposobnosti. Gotovo sve metode uz pomoć kojih učenici treba da se muzički opismene realizuju se kroz primere koji su postavljeni kao obavezne didaktičke metode u oficijelnim udžbenicima solfeđa. Melodijski primeri su najčešće nepoznati učenicima, što nastavnicima predstavlja teškoću da ih motivišu da se pažljivo posvete vežbanju. Ove teškoće se posebno uočavaju u prva četiri razreda niže muzičke škole. Intoniranje koje se odnosi na prepoznavanje intervala i akorda, zapisivanje fragmenata iz muzičke literature i pevanje višeglasja su posebno komplikovane vežbe jer su učenicima njihovi sadržaji apstraktni. Zadatak nastavnika solfeđa je da pomenute sadržaje, koji su striktno uobličeni nastavnim planom i programom, prilagodi učenicima. U savremenom obrazovanju teoretičari stavljaju akcenat na rad nastavnika koji treba da usmere učenike da razvijaju samospoznaju i kreativno mišljenje. Ovi aspekti treba da omoguće razvijanje autonomnih, slobodnih i samosvojnih ličnosti, koji će razvijati svoje prirodne potencijale i usmeravati ih da postignu optimalne rezultate u svim domenima profesija kojima se bave (Nedimović, T., 2016, prema: Damon, 2008; Moran, 2009; Rathman, 2005). Prihvatanje ovakvog obrazovnog koncepta bi podrazumevalo da nastavnici, prema postavljenim teoretskim postulatima, treba da i sami imaju autonomiju u radu, i da, procenjujući ličnost svakog učenika i njegovu motivaciju, kreiraju nastavne metode koje će biti podsticajne za svakog učenika. U nastavi solfeđa je takav koncept posebno važan u nižim muzičkim školama, jer je u tom obrazovnom periodu, učenicima potrebna posebna pažnja i stimulacija njihove kreativnosti. Učenici upisuju muzičku školu u uzrastu između sedam i devet godina, motivisani željom da nauče da sviraju neki instrument. Oni nisu upoznati da, pre nego što se ozbiljnije upoznaju sa muzičkom literaturom iz instrumenta koji su odabrali, treba uporedo da se muzički opismene. Muzičko opismenjavanje, koje stiču u nastavi solfeđa, odvija se kroz tri oblasti: teoriju muzike, melodiku i ritam. Nastavnik solfeđa treba da, kroz

navedene oblasti, motiviše učenike koji su počeli muzičko obrazovanje, da prihvate vežbe lestvica, postupke za obradu ritma, da se upoznaju sa čitanjem notnog teksta i intoniranjem. Nastava ne bi smela da se odvija isključivo na čulnom planu, već treba da pokrene kognitivne potencijale učenika kako bi shvatili i prihvatili suštinu izučavanja solfeđa. Pravilna upotreba nastavnih sredstava treba da omogući vezu između doživljaja i shvatanja (Kršić-Sekulić, 1990). Instrument (klavir) koji je jedno od nastavnih sredstava koje se koriste u svakodnevnim vežbama na časovima solfeđa, lako može zvukom da pokrene učeničke doživljaje, ali je pokretanje misaonih procesa teži zadatak. Misaonom obradom podataka učenici treba da formiraju pojmove, da ih povežu i shvate određenu zakonitost, koja prati pojmovnu međuzavisnost (Kršić-Sekulić, 1990b). Povezivanje čulne i misaone percepcije treba da se odvija sinhronizovano u atmosferi koja će biti podsticajna za sve učenike. Pošto se nastava solfeđa odvija grupno a u razredu se nalaze učenici koji joj prilaze sa različitih nivoa koji su uslovljeni učeničkom motivacijom, kvalitetom pažnje i nivoom talenta, povezivanje čulne i misaone percepcije često nije ujednačeno. Adekvatnu realizaciju postavljenih zadataka može da postigne nastavnik koji je i sâm veoma motivisan i koji je izgradio sopstveni misaoni model i sposobnost da na osnovu tog modela donosi odluke o aktivnostima. Ovakvim ajtemima je Gardner 1993. godine označio intrapersonalnu inteligenciju. Sposobnosti samosvesti, samorefleksije i samoekspresije su osobine koje treba da krasi svakog edukatora, kako bi kod svojih učenika ili studenata razvio karakterne crte ličnosti koje bi odgovarale intrapersonalnoj darovitosti. U praksi, nastavnici imaju potvrdu o svom stručnom znanja, a kvalitete njihove ličnosti koji se odnose na spremnost i sposobnost da znanje prenesu i podstaknu učenike da samostalno istražuju i obogaćuju ga, nije istraživana ni validizovana. U praksi, nastava solfeđa u nižoj muzičkoj školi ima striktno postavljene programske aktivnosti, koje nastavnik treba da realizuje. Na osnovu postavljenih planova i programa nastavnik će se baviti sposobnošću učenika da reprodukuje i upamti, a manje ili nimalo učeničkom kreativnošću i praktičnim sposobnostima. Prema Gardneru (1993b) nastavnik koji poseduje razvijenu intrapersonalnu inteligenciju posedovaće razvijene metode kojima će moći da kod svojih učenika razvije što veći broj inteligencija. U radu sa učenicima koji su počeli da pohađaju muzičku školu treba da obavi niz vežbi koje su usmerene na sticanje muzičke pismenosti, što mu onemogućava da se bavi karakteristikama dečje ličnosti. U grupnom radu nastavnik treba da uspostavi kvalitetnu dinamiku grupe, u kojoj nijedan učenik ne bi bio zapostavljen. Brzina učenja i shvatanje metoda rada su individualne karakteristike, koje mora da prati, tako da ne može da pređe na novu metodološku jedinicu, dok svi učenici ne savladaju elemente jedinice na kojoj se radi. Neophodnost ponavljanja vežbi uslovljava da učenici koji su brže od ostalih savladali vežbe osećaju dosadu zbog prevelikog broja ponavljanja. Takve pojave dovode do poremećaja grupne dinamike i potrebe da se nastavnik dodatno angažuje kako bi takve situacije razrešio na prihvatljiv način. Organizacija nastave solfeđa ne omogućava da se učenici u odeljenja razvrstaju po stepenu postignuća, već jednom oformljeno odeljenje ostaje u istom sastavu čitave školske godine. Navedene situacije koje su svakodnevica u

radu nastavnika solfeđa, nameću zaključak da nastavnik treba da bude svestan neophodnosti da detektuje i razvija sopstvenu intrapersonalnu inteligenciju, koja treba da mu omogući održavanje ravnoteže između prilagođavanja, oblikovanja i selekcije, kako bi u datom trenutku mogao da odabere najcelishodnije rešenje (Gardner, 2003c).

Početne metodološke jedinice u nastavi solfeđa odnose se na privikavanje učenika da svesno prate zvuk, da ga analiziraju i upamte. Ove metode su usmerene ka razvijanju muzičkog mišljenja (Kršić-Sekulić, 1990c). Nastavnik upućuje učenike kako da prate zvuk, da ga zabeleže grafički, da ga reprodukuju glasovno i na instrumentu. Ovakvim aktivnostima se podstiče učenička kreativnost, jer otkrivanje smisla i suštine zvučne pojave preko auditivne i vizuelne percepcije ima ulogu da pokrene emotivnu i kognitivnu sferu ličnosti. Pretpostavka da učenici koji su upisali muzičku školu poseduju muzički talenat, a koja je delimično potvrđena na prijemnom ispitu, treba da bude potvrđena prihvatanjem i razumevanjem nastavnih planova i programa. Od spremnosti i kompetentnosti nastavnika zavisi da li će učenici razvijati prirodne datosti koje se odnose na muziku. U kontekstu diskusije o intrapersonalnoj inteligenciji, potrebno je naglasiti da od nastavnika solfeđa zavisi kako će i koliko će učenici razvijati muzičko mišljenje i na koji način će preko muzike upoznavati sebe i sopstvenu jedinstvenost.

Metodologija istraživanja

Rad predstavlja komparativnu analizu postignuća učenika u jednom odeljenju Niže muzičke škole „Josif Marinković” iz Vršca. U praktičnom radu na časovima solfeđa uočeno je da učenici lakše intoniraju melodijske primere iz njima poznatih melodija nego primere iz oficijelnih udžbenika solfeđa. Teškoće u intoniranju su zapažene kod učenika trećeg razreda. U ovom razredu intoniranje melodijskih primera počinje obradom D-dur lestvice. Ova lestvica se koristi jer učenici sa lakoćom mogu da otpevaju štim lestvice i postupno lestvicu naviše i naniže. Učenici bez problema intoniraju trozvuke na glavnim stupnjevima. Međutim, kod obrade skoka iz I u VI stupanj javljaju se teškoće koje se manifestuju pogrešnim intoniranjem. Primeri iz oficijalnog udžbenika za solfeđo za pomenuti razred za većinu učenika su predstavljali prepreku, koja nije mogla da bude prevaziđena ponavljanjem jer su učenici posle višekratnog ponavljanja gubili koncentraciju, slabila im je pažnja i interesovanje za vežbanje. Kod intoniranja skoka iz I u VI stupanj bilo je potrebno da se kod učenika razvije sposobnost da razmišljaju intervalski jer je u pitanju skok velike sekste. Nepoznati muzički primer iz udžbenika nije omogućavao da ga učenici ponove bez greške kod navedenog skoka. Većina učenika je uspevala da otpeva skok iz I u V stupanj (T-D) jer je ovakvo intoniranje funkcionalno jasnije. Kod intoniranja skoka u VI stupanj bilo je neophodno da se prepoznaju dva istovremeno odsvirana tona uz konstataciju koji je interval u pitanju. Opažanje svakog tona predstavlja osnovu za pamćenje zvuka svakog stupnja u lestvici. Opažanje pojedinačnih tonova počinje se sa nekoliko tonova (uglavnom tri) u jednoj ili dve oktave. Slušanje i opažanje intervala, kao i

slušanje i opažanje tonova doprinosi razvijanju sluha, zbog čega su ove vežbe u nastavi veoma važne. Druga važna uloga odnosi se na pisanje muzičkih diktata. Usmene muzičke diktate (ritmičke i melodijske) učenici izvode pojedinačno i grupno. Pojedinačni rad kod usmenih muzičkih diktata otkriva koliko su učenici uspeli da shvate i koliko su razvili sposobnost reprodukovanja prilikom pevanja ili pisanja diktata. Pevanje određenih motiva je značajno za razvijanje muzičke memorije. Sve ove važne aktivnosti nastavnik treba da sprovede sa učenicima tako da im održi aktivnu pažnju, koncentraciju i interesovanje za vežbe koje treba da savladaju. Postupci u nastavi koji su sistematizovani u metode postoje kao predlozi u planovima za sprovođenje nastave, ali se često događa da predloženi modeli nisu dovoljno jasni, ili nisu interesantni učenicima. Takva situacija je registrovana kod učenika trećeg razreda i zahtevala je od nastavnika da pronađe kreativno rešenje za nastali problem. Nastavnik je podsticao učenike da pažljivo razmotre i analiziraju vežbu koja im je predstavljala teškoću. Učenici su pojedinačno analizirali svaki segment vežbe, posebno obrativši pažnju na skok iz I u VI stupanj. Iako su tehnički razumeli šta se od njih zahteva, praktična realizacija nije bila dobra. Tokom zajedničke analize učenici su sa nastavnikom uočili da ako intoniraju neku poznatu melodiju koju su više puta slušali i pevali, bez problema mogu da otpevaju i skok u VI stupanj. Tokom intoniranja poznate melodije ne razmišljaju o kritičnom mestu koje sadrži skok iz I u VI stupanj, već prate ritam koji im je poznat, i ne prave greške. Kod intoniranja poznate pesme solmizacijom takođe nije bilo većih problema.

Rešenje navedenog problema je motivisalo nastavnike da detaljnije ispitaju uočene razlike. Istraživački postupak je sproveden praćenjem postignuća u nastavi solfeđa učenika trećeg razreda tokom školske 2013/14. godine. Pomenute školske godine obrada ritma (parlato) i intoniranje realizovano je muzičkim primerima iz udžbenika za solfeđo. Kod iste grupe učenika (20 učenika) tokom sledeće školske godine (2014/15), kada su pohađali četvrti razred, obrada ritma, (parlato) i intoniranje vežbani su na muzičkim primerima koji su birali sami učenici uz pomoć nastavnika. Na kraju školske godine postignuća učenika su upoređena sa postignućima u prethodnoj školskoj godini (2013/14).

Početa hipoteza: Učenici koji su intonirali melodijske primere iz njima poznatih melodija postigli su bolje rezultate nego kada su intonirali melodijske primere iz udžbenika solfeđa.

Instrumenti istraživanja: Korišćen je deskriptivni metod procene uspešnosti intoniranja sa četiri parametra (veoma uspešno, uspešno, dobro, zadovoljavajuće). Procenu je vršio nastavnik solfeđa na kraju školske 2013/14. i na kraju 2014/15. Posle procene rezultati su sumirani i upoređivani.

Nezavisne varijable: Pol i uzrast učenika.

Rezultati istraživanja: Istraživanje je počelo školske 2013/14. Odeljenje trećeg razreda niže muzičke škole brojalo je 20 učenika. Što se polne strukture ispitanika tiče, bilo je 11 devojčica (55%) i 9 dečaka (45%). Od ispitivanog broja učenika 12 (60%) je imalo deset godina, a 8 (40%) devet. Intoniranje muzičkih primera, koje predstavlja rad na prepoznavanju tonova i akorda, treba da predstavlja

uvod u učenje zapisivanja fragmenata iz literature i pevanje višeglasja. Sve ove aktivnosti su usmerene ka realizaciji složenih zadataka koji se odnose na razumevanje muzičkog sadržaja.

Tabela 1. *Postignuća učenika koji su intonirali muzičke primere iz udžbenika za solfeđo*

	Veoma uspešno	Uspešno	Dobro	Zadovoljavajuće	N
f	3	5	10	2	20
%	15	25	50	10	100

Analiza dobijenih rezultata pokazuje da je troje učenika veoma uspešno intoniralo melodijske primere iz udžbenika solfeđa. Rezultat je dobijen sumiranjem ocena iz svih primera koji su predviđeni planom i programom za treći razred niže muzičke škole. Iako je 50% učenika uspelo da većinu melodijskih primera intonira, njihov rad je sadržao brojne greške, kojima nisu bili zadovoljni učenici i nastavnik. Teškoće su se javljale kod intoniranja skoka iz I u VI stupanj, koji nije mogao da se prenebregne jer se radilo o razvijanju sposobnosti intervalskog razmišljanja, koje je neophodno za uspešan nastavak savladavanja ostalih zadataka u nastavi solfeđa. Veći broj ponavljanja intoniranja na istom muzičkom primeru nije davao pozitivne rezultate. Učenici su osećali dosadu, gubili su strpljenje i slabila im je pažnja. Nastali problem nastavnik solfeđa je sistematično rešavao, uz intenzivnu komunikaciju i saradnju sa učenicima. Interaktivna saradnja, tokom koje je nastavnik istraživao mogućnosti prevazilaženja problema, rezultirala je ostvarivanjem kvalitetne komunikacije, koja je direktno podsticala razvoj intrapersonalne inteligencije. Učenici su se intenzivnije bavili sobom, analizirali su sopstvene doživljaje i slabosti vezane za određene zadatke, a posebno za problematični zadatak intoniranja skoka iz I u VI stupanj. Nastavnik je mogao da proveri i sopstvenu kreativnost i sposobnost da se adekvatno snađe u susretu sa problemom koji je zahtevao pronalaženje prihvatljivog rešenja. Kvalitetnija i intenzivnija saradnja nastavnika i učenika dovela je do otkrića rešenja. Intonirajući primere iz pesama koje su učenici znali, jer su ih često slušali i pevali, nastavnik je primetio da su bez većih problema intonirali skok u VI stupanj. Pošto im je melodija bila poznata i prepoznatljiva, nisu obraćali pažnju na intervalski skok, već su ga otpevali po inerciji. Problemi se nisu javljali ni kada su poznatu pesmu intonirali solmizacijom. Kod dvoglasnih pesama javljao se problem u savladavanju deonice drugog glasa, jer je učenicima bilo teže da nauče prateću melodiju zbog promene u odnosu na već poznatu vodeću deonicu. Ovaj problem je prevaziđen tako što su učenici pevali drugu deonicu dok je prva praćena na klaviru. Zapažanje je provereno više puta i konstatovano je da su učenici razumeli zahteve vežbi i jednostavno ih realizovali.

Tokom sledeće školske godine (2014/15) nastavnik je promenio muzičke primere za intoniranje, i umesto primera navedenih u udžbeniku, sa učenicima

koncipirao program koji je sadržao pesme koje su učenici znali i koje su sami predlagali za intoniranje. Ovakvim aktivnostima je podsticana kreativnost učenika, koja je veoma bitna u razvoju intrapersonalne inteligencije. Rezultati postignuća učenika u intoniranju muzičkih primera po novoj metodi prikazani su na tabeli broj 2.

Tabela 2. Postignuća učenika koji su muzičke primere intonirali na njima poznatim pesmama

	Veoma uspešno	Uspešno	Dobro	Zadovoljavajuće	N
f	6	11	3	0	20
%	30	55	15	0	100

Analiza dobijenih rezultata pokazuje da je intoniranje melodijskih primera korišćenjem učenicima poznatih melodija dalo veoma dobre rezultate. Sedamnaest učenika (85%) je veoma uspešno i uspešno intoniralo melodijske primere i bez problema savladalo skok iz I u VI interval. Upoređivanjem rezultata koje su učenici ostvarili intoniranjem melodijskih primera iz udžbenika solfeđa, konstatuje se da je kod intoniranja primera iz udžbenika 40% učenika veoma uspešno i uspešno savladalo zadatke. Očigledni napredak u radu nastao je kao rezultat kreativne saradnje učenika i nastavnika, kao i podsticanje učenika da direktno kreiraju svoj nastavni program. Ovakvim aktivnostima podsticana je odgovornost učenika i njihova volja da se angažuju u prevazilaženju problema. Učenici koji su učestvovali u kreiranju programa po kome će vežbati osećali su da direktno učestvuju u realizaciji programa, što im je razvijalo želju za većim angažovanjem u savladavanju težih vežbi. Takva atmosfera je omogućila da se kompletnije angažuju oko opažanja svakog tona, što predstavlja osnovu za pamćenje zvuka svakog stupnja u lestvici. Slušanje i opažanje intervala doprinosi boljem razvijanju sluha i ima značajnu ulogu u pisanju muzičkih diktata. Motivisani učenici su sa lakoćom pristupali ovim vežbama i usmene muzičke diktate (ritmičke i melodijske) izvodili su pojedinačno i grupno. Prevazilaženje problema skoka iz I u VI interval omogućio je učenicima da steknu samopouzdanje što im je omogućilo da intoniraju muzičke primere i iz udžbenika solfeđa.

Zaključak

Pošto je intrapersonalna inteligencija u fokusu stručnih istraživanja, neophodno je da se u praktičnu primenu ove važne kategorije ličnosti uključe nastavnici koji su veoma odgovorni za razvoj dečje ličnosti. Nastavnici treba najpre da razvijaju samorefleksivne kapacitete sopstvene ličnosti, kako bi mogli da razumeju zbivanja u ličnostima učenika. U muzičkoj školi učenici razvijaju svoj talenat za muziku, ali istovremeno se događaju intenzivni razvojni procesi u njihovim ličnostima. Nastavnici solfeđa i instrumenata ne mogu da prate samo muzičke sposobnosti dece. Oni treba da razumeju šta se događa u ličnostima učenika

i zbog čega se njihovo ponašanje manifestacije određenim pojavama. Navedeni primeri iz rada koji je praktično realizovan u Muzičkoj školi „Josif Marinković” u Vršcu treba da pokažu važnost saradnje između nastavnika i učenika, tokom koje se uspostavljaju kreativniji odnosi koji podstiču razvoj samopouzdanja kod učenika. Mogućnosti da samoinicijativno učestvuju u kreiranju i realizaciji vežbi omogućava učenicima da razvijaju svoje kognitivne i afektivne potencijale. Razvijanjem ovih potencijala razvijaju sposobnosti da se adekvatno prilagođavaju, da budu spremni za promene i da aktivno učestvuju u pronalaženju sopstvenog mesta u okruženju. Učenici mogu da razvijaju sopstvene muzičke sposobnosti ako se usmere ka razvijanju kritičkog razmišljanja kao aspekta intelektualne autonomije. Ove važne osobine treba sistematično razvijati kod učenika, što je na pomenutom primeru urađeno prilikom savladavanja programa intoniranja muzičkih primera. U situaciji kada učenici trećeg razreda nisu mogli da savladaju skok iz I u VI stupanj, nastavnik ih je podsticao da zajednički pronađu rešenje za ovaj problem, što je učinjeno prilikom otkrića da učenici tokom intoniranja muzičkih primera iz njima poznatih pesama, jednostavno prevazilaze pomenuti problem. Intonirajući muzičke primere iz njima poznatih pesama, učenici su postigli mnogo bolje rezultate, nego prilikom intoniranja iz oficijelnog udžbenika za solfeđu. Ovakav primer je pokretački impuls za nastavak istraživanja u koje treba da se uključi veći broj nastavnika, koji bi drugačijim pristupom nastavnim planovima i programima razvijali sopstvenu introspektivnost i podsticali učenike da, razvijanjem intrapersonalne inteligencije, razvijaju intelektualnu autonomiju ličnosti.

Literatura:

- Cooper, G.W & Mayer, L. B. (1971). *The rhythmic structure of music* (4th impression). Chicago: University of Chicago.
- Damon, W. (2008). *The path to purpose: Helping our children find their calling in life*. New York: Free Press.
- Damon, W.; Menon, J.; & Bronk, K. C.(2003). The development of purpose during adolescence. *Applied Developmental Science* 7(3),119–126.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1999). *Intelligencereframed: Multiple intelligences for The 21st.century*. NewYork: Basic Books.
- Gojkov, G. (2016). Intrapersonalna darovitost – Uvodne napomene U: Gojkov, G; Prtljaga, S. (ur.) *Intrapersonalna darovitost mogućnosti razvoja* (7–10) Međunarodni naučni skup, Intrapersonalna darovitost mogućnosti razvoja, 1. 7. 2016. Vršac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”.
- Habarmas, T., & De Silviera, C. (2008). The development of global coherence in life narratives across adolescence: Temporal, causal and thematic aspects. *Developmental Psychology* 44 (3), 707–721.
- Kršić-Sekulić, V. (1990). *Klavir kao nastavno sredstvo u pedagogiji solfeđa*. Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.

- Nedimović, T. (2016). Podsticanje intrapersonalne darovitosti – dometi i ograničenja. U: Gojkov, G. Prtljaga, S. (ur.) *Intrapersonalna darovitost mogućnosti razvoja*, (18–19). Međunarodni naučni skup Intrapersonalna darovitost mogućnosti razvoja, 1. 7. 2016. Vršac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”.

Anica Arsić, PhD

The Music School "Josif Marinkovic"

Vrsac

THE INOVATION IN TEACHING SOLFEGGIO AS A STIMULUS TO THE DEVELOPMENT OF INTRAPERSONAL GIFTED

Summary: Solfeggio is musical pedagogical discipline that is taught at all levels of music education, from primary school to university of music. The main task of solfeggio is to make the acquaintance of music literacy. Solfeggio teaching aims to develop musical abilities. Solfeggio teaching is conducted through three areas: theory of music, melody and rhythm. In this area has involved a series of educational elements that are in the development of musical skills. Musical skills are developed through scale, exercises, procedures for processing rhythm, improvement of performance (parlato) and intonation. The intonation represents work on knowledge of intervals and chords, recording fragments of literature and singing polyphony. All these activities are directed towards the realization of a complex task that is related to the understanding of music content. Teachers of solfeggio implemented a series of systematic processes which are structured in methods. The systematic application of the method leads to the realization of the performance, develop abilities of observation and recognition of the pitch. In solfeggio practice lessons in Elementary Musical School "Josif Marinkovic" in Vrsac, it was noted that pupils got intoning examples of melodic tunes familiar to them, then the examples of official solfeggio's textbook. We wanted examine this noted differences in more detail. We started from the assumption that pupils better understand and feel more familiar melodic examples than the examples that have never heard. We conducted the research following the procedure of pupils' achievement in third grade during the school year 2013/14. During the said school year, pupils are taught the processing of rhythm, intonation and parlato using musical examples from solfeggio's textbook. In the same group of pupils (20 pupils) during 2014/15 school year, when they attended fourth grade primary music school, the processing rate, parlato and intonation were practiced, based on musical examples that are chosen by pupils themselves with help of teachers. At the end the school year were summed up the results of the pupils showed and compared with the results achieved at the end of third grade. This paper presents the results obtained by comparing two methods in teaching solfeggio. The aim of this method is to achieve better interaction between pupils and teachers. This would enable pupils to better understand programming assignments would enable pupils to understand their own attitude towards music and recognize their own basic cognitive and emotional state. Understanding and accepting musical examples would enable the development of perceptual abilities that directly affects the development of capabilities for active music listening. Listening music active has aim to develop emotional and cognitive assessment of pupils towards a particular musical event. Development of abilities of self-developed are developed self-reflective capacities, significant for the development of intrapersonal gifted, which is associated with musical gifted, to develop musical competencies.

Keywords: competence, intrapersonal gifted, musical examples, musical gifted, solfeggio.